تاڤگەی مەند و ئەوانی تر

بۆتان جەلال

لە حەفتەکانەوە شیعری (نەژاد عەزیز سورمێ) دەخوێنمەوە، هەست دەکەم لەنێوان شاعیر و شیعر جۆرە پێوەندییەک دروست بووە کە دەگەڕێتەوە ڕۆژی یەکەمی هاتنە دنیای شاعیر، چونکە مرۆڤێک بۆ مەبەستێک بخولقێ قەت ناتوانی خیانەتی لەگەڵدا بکات، یان بە پەراوێزو فەرامۆشی بکات و ئاسایی سەیری بکا و مامەڵەکردنی لەگەڵدا وەک مامەڵەکردنی مرۆڤێکی دیکەی غەیری خۆی بێت.

ئەوەتا شاعیر ڕوو لە هاوسۆز و هاوڕێگا ڕۆحیەکەی دەکات و پێی دەڵێ:

ئەی شیعر..!

ئەی دادڕەسی زەمانی بەدنیهادی؛
زەمانی ژەهر
زەمانی دژواریی و
هەموو زەمانەکان

هەموو ڕەخنەگرانی شیعر و توێژەرانی ئەدەب کۆکن لەسەر ئەوەی کە شیعر پێناسەیەکی تایبەتی نییە، هەریەکە و بەجۆرێک لە شیعر دەڕوانێ و بەجۆرێک کرۆک و ماناو ستایل و شێوازەکان شرۆڤە دەکات، لە وەتەی شاعیران لە کۆماری ئەفلاتوونەوە تووڕ هەڵدراون بە ورووژێنەری دەروونی مرۆڤ لە قەڵەم دراون، شاعیران خۆشیان وەڵامێکی تەواوی ئەو کردارەی ئەفلاتوونیان لا نییە، مەگەر بە دەقە جوانەکانیان بتوانن بە جەنابی ئەفلاتوون بڵێن ئێمە بۆ خزمەتی پاک کردنەوەی دەروون خوڵقاوین و گوناه بەرابەر بە ژیان و مرۆڤ ناکەین، نەژادیش وەڵامێکی خۆی هەیە کە بۆیە بووە بە شاعیر تا لە ڕۆژانی بەدنیهادی و ئاڵۆزیدا خەم و ئازارەکانی مرۆڤی چەوساوەی ژێر دەستی زەمان ئاسوودە بکات و بیلاوێنێتەوە، بە شیعر ئەشکەنجە و هیلاکیان لە ئەستۆ کەم بکاتەوە و هیوایان پێ ببەخشێ.

وەک گەنجێکی تازە هەڵچووی

هەست ناسکی شاعیرانە و دڵدار، لەگەڵ یەکەم چاوکردنەوەی بە دنیای قەشەنگ و جوانی ئافرەت و خەیاڵی پڕ لە سیحر و عەشق و ڕۆمانسییەت، شاعیر دەکەوێتە داوی کچە کوردێکی نەشمیل و دڵڕفێن، ئیتر بۆ شاعیر ئەوەندە بەسە کە دڵنیابێ لەوەی دڵی گەرمی بۆی لێ دەداو پابەندی هەست و نەستی دڵدارەکەی بووە، هزر و کانی شیعرە سەرەتاییەکانی بۆ ئەو کچە دەبنە ئاهەنگی هەستەکانی و لەهەر بۆنەیەکدا لەگەڵ نووسینی هەر شیعرێکی دڵداریدا ناتوانێ ناوی خۆشەویستەکەی نەدرکێنێ و بە بابەتەکانی عەشق و ئامانجەکانی دیکەشیەوە نەیبەستێتەوە، ڕاستە شاعیران زۆربەیان بە تایبەتیش لە سەرەتای داهێنانە شیعرییەکانیان، پەنا بۆ ناوی دڵدارەکەیان دەبەن و بەکاری دەهێنن، بەڵام هەست دەکرێ تەوزیف کردنی ناوی خۆشەویستەکەی لە ڕوانگەی ڕاستگۆیی و خەیاڵێکی دەوڵەمەندەوە بووە، بۆیە هەر جارەی ناوە مەبەستدارەکە بۆ کارو ئەنجامی جیاواز بەکارهاتووە کە لە ڕێگای ئەو هێمایەوە سوود بە دەقەکانی بگەیەنێت، ئەوەتا لە شیعری (لە پەراوێزی وڕێنەی ئاوارەیەکی شێت دا) کە لە ساڵی ١٩٧٦ نووسراوە دەڵێ:

(سەکۆ) گیان!
چاوەکانی تۆ
هەر لەخۆوە خومارن، دڵەکەم!!
تۆ کە بێداریشی، کەزیەکانت
وەکو کەزیی کیژێکی برا کوژراو
پەشۆکاو و
تێکئاڵاون...

بەستنەوەی حاڵەتی جوانی سروشتی (سەکۆ)ی دڵدارەکەی لەگەڵ حاڵەتێکی لەناکاوی کچێکی برا کوژراو کە لە سات و کاتی شین و شەپۆڕ و ناخۆشییدایە و کەزیەکانی کراوەتەوە، دیمەنێکی جوان و دروست و سایکۆلۆژی و کێشاوە. کردنەوەی هەر دوو بسکەکانی بەرجەستەبوونێکی مەبەستدارە، ڕەنگە زیاتریش مەبەست لەو تابلۆیەی ئەوەبێ کە کچە کوردێک کاتێ براکەی شەهید دەبێ و دەچێتە ڕیزی کاروانی شەهیدانی میللەتەوە، لە داخان بسکەکانی دەڕنێتەوە.

لە پارچەیەکی هەمان شیعردا کەناڵێکی دیکەی هەستی نەتەوەیی لە ڕێگای دڵدارەکەیەوە دەوروژێنێ، کاتێ داوا لە یارەکەی دەکات لە وەرزی بەهار و ڕۆژانی نەورۆدا لە شوێنێکی دڵڕفێندا بچینە ژوان، هەست دەکەین لێرەدا شاعیر پانتایی بۆ خەیاڵی خۆش دەکات و بەرەو مەبەستەکەی هەنگاوی بۆ هەڵدێنێ:

سەری بەهاری هەموو ساڵێک
شوان و بێری، وێکڕا دەچوونە سەیران..
دەچوونە مێرگەکانی پاڵ شارە گوندەکەمان
بەرخۆڵەکانیان دەگیای بەردەداو
خۆشیان لە ڕەشبەڵەکدا شەهید دەکرد!!
(من) و (سەکۆ)ش:
لە ساڵان، لەمانگان..
ئەو ڕۆژە دەچووینە ژوان..
تا ئێستا:
کە نەورۆزە و/ چڵەکان سەوز ئەچنەوە و/
گوڵە حاجیلەکان بە بەر شەماڵ مەستن/
سەکۆ دەنوێ
کاتێکیش،
شلکە ڕێواسە بن بەردۆکەکان دەبڕێنەوە و/
شکارتە توتنەکان کارتە دەکەن و/
وەختی مازوو چنین دادێ../
ئەوسا سەکۆ چاو هەڵدێنێ!!)

شاعیر زیرەکانە (سەکۆ)ی لە وەرزی بەهار لە ڕۆژانی سەیرانی نەورۆز و کاتی سەوزبوونی شلکە ڕێواس و کارتەکردنی توتن و ساتەوەختی مازوو چنین و باران و هەتا و سێبەر و پەڵە هەور جێگای بۆ کردۆتەوە، ئەگەرچی سەکۆ وەک هێمایەکە بۆ کچێک، بەڵام هێمایەکی گەورەتر وگەشترە بۆچوونە ناوەوەی زۆر بابەتی سیاسی و نەتەوەیی کە هەریەک لەو وشانەی سەرەوە لە لێکدانەوەی فەرهەنگی ڕامیاریدا، مەبەستی تایبەتی و شەفرەی ئامانجدارن، بە تایبەتی لە ڕووی (کات) و (شوێن)ەوە گونجانێکی ڕاست و دروست هەبووە لە ڕۆژانی پێوەندی دڵداری شاعیر بە (سەکۆ)ی خۆشەویستەکەی و ڕۆژانی خەباتی چەکداری و ڕۆشنفیکری میللەتەکەمان.

لە شیعرەکانی پاشتر دوای بەجێهێشتنی ئەو قۆناغەی کە دڵدارەکەی بکا بە (هێما)ی نەتەوەیی و تێکۆشان، ڕاستەوخۆ و بێ پێچ و پەنا بە وشەی گەرم و بەرگری کردن ڕووبەڕووی دوژمنانی نەتەوەکەی دەبێتەوە و لە نامەیەکی شیعریدا ورەی بەرزی تێکۆشەرانی میللەتەکەی بۆ دوژمنان ڕوون دەکاتەوە و پێیان دەڵێ نیشتمان هی خۆمانە، ئێوە داگیرتان کردووە،

ئەگەر ڕۆژگار و بارودۆخی سیاسی لە بەرژەوەندی ئێـــوە بـوە، بەڵام ئێمەی پێشمەرگە و ڕۆشنبیران چۆک نادەین، لە شیعری (٢ پۆستەر) وێنەیەک لەو شیعرە بەرگرییە دەخەینە بەرچاو:

ئێمە هەرگیز دەسبەرداری
نیشتمانەکەمان نابین..
وەک چۆن خۆر
دەسبەرداری ئاسمان نابێت..
وەکو ڕووبار و سەرچاوە..
کە دەسبەرداری یەک نابن
ئێمە هەرگیز دەسبەرداری
نیشتمانەکەمان نابین..

لە پۆستەری دووەمی هەمان شیعردا مانایەکی فراوانتر و جل و بەرگێکی جیهانی لەبەر شیعرەکانی دەکات و مەسەلەکە تەنیا لە هەوڵێکی ناوخۆییەوە دەگوازێتەوە ئاستی سەرتاسەری مرۆڤایەتی و ئازادیخوازانی دنیا، نامەکە ئەوە هەڵدەگرێت کە ئێمەی جەرگ سووتاو بەکارە دزێوەکانی دوژمنان و داگیرکەرانی خاک و وڵات هەست بە ئازار و ئەشکەنجەی میللەتانی ژێر دەستی داگیرکەران دەکەین، ئەوەتا لەژێر ناونیشانی (تل الزعتر) دەنووسێ:

گیانە تۆیان کوشت
لەکاتێکدا وەک فرمێسک
ڕوون و پاک بووی..
تۆیان کوشت، گیانەکەم!
بەڵام هەموو پەڕەندە باڵکراوەکانی
سەر ڕیشاڵەکانی دڵم..
وەکو نرکەی سەرە مەرگی تۆ
دەخوێنن..
دەخوێنن و ماندوو نابن..
تۆیان کوشت ئازیزەکەم!
بە (قەناصە)یێ تۆیان کوشت

حەفتەکانی شیعری نوێی کوردی سێ سیمای ئاشکرایی هەڵگرتبوو، جوانی و ڕۆمانسیەت، ڕووداوە ڕیالیزمییەکان، پاشان شیعری بەرگری و نەتەوەیی..

پانتایی شیعرەکانی (نەژاد عەزیز سورمێ) لە کۆمەڵە شیعرییەکانی ساڵانی حەفتاکاندا زیاتر ڕەنگی ئاڵی ڕۆمانسییەتی پێوە دیارە، لەو قۆناغەدا خەیاڵی شاعیرانەی پەی بە هۆگری و جوانی ژیان بردووە، لەنێو ئەڤینداری و ئاڵووالّی سروشتدا زەمینەی داهێنانی ئامادەکردووە، بە یەکێک لە شاعیرە دیارەکانی شیعری ڕۆمانسی کوردی دەناسرێ کە خەسڵەتی هونەری و ستایلی شیعرییەتی ڕۆمانی لەدەقەکانی خۆیان دەخەملێنن، لەمانەش ڕیتمی چێژدار، وشەی ناسک و ڕەوان، وێنەی شەفاف و جوان، ڕستەی پڕ واتای مەبەستدار، دەوڵەمەندی لە خەیاڵ و دەست باڵایی لە وەسف و وێناکردن، بنیادی ڕستەکان لەسەر بنچینەی ڕەسەنایەتی و زمانەوانییەکی دروست داڕێژراون، لەپاڵ ئەمانەش ڕاستگۆیی لە گوزارشت و دەربڕینی هەست و دەروون بەشێوەیەکی دراماتیکی و ئەکتیڤانە، ئەگەر چاوێک بدەینە شیعری (چاوەڕوانم بە) ڕێک دەتوانی ئەمانەی باسمان کردن، لە ڕووی هونەرییەتی شیعرییەوە هەستیان پێ بکەیت:

وەکو هەموو ئێوارەیێ
کە دەسمەنجەڵی مەردۆشین
بە باسکە تاوبردووەکانت وەدەکەی و
چاوەڕوانی دەرکەوتنی نێرگس
دەکەی
ئاواش چاوەڕوانی من بە!

ئەگەر سەیری سکێچەکانی ناو ئەو کەڤاڵە ڕۆمانسییە بکەین کە چۆن هەردوولای دیمەنەکە یەکەمیان بێرییە لە چاوەڕوانی گەڕانەوەی مێگەل دایە و هەمان بێری کە خۆشەویستەکەی شاعیرە لە چاوەڕوانی ژوانی شاعیردا وێناکردووە، لە کەرنەڤاڵێکی ڕەنگاوڕەنگدا کاریگەریی و ڕۆمانسیەتی ئەوتابلۆیە دەردەکەوێ کە پڕیەتی لەمەحبەت و عیشق، کە خوێنەر بۆناو پانتاییەک پەلکێش دەکا کە وزە و تین و گەرمایی بەدەمارەکانی دەبەخشێ و ئارەزوو دەورووژێنێ.

ئەوەی زیاتر ئەم شاعیرەی لە شیعرە ڕۆمانسییەکانی سەرکەوتوو کردووە، خورپەی دڵە گەرمەکەیەتی، عاشقێکی سەرتاسەری جوانی ئافرەت و سروشت بووە، شاعیر کە لە ئولفەت بتوێتەوە پەنا بۆ ئەو کەرستانە دەبات کە دەتوانێ خولیا ڕەنگاوڕەنگەکانی پێ دەربڕێ، کەرستەی دەروونی شاعیران وشەیە، وشەی شیعرە ناسکەکانی زیاتر لە دەوروبەر و قووڵایی هێزی سروشتدا دەکەونە بەردەست، بەڵام هەڵبژاردنی وشە و دەستەواژە شەفافەکان بنیادی دەقی ڕۆمانسییەتی لێ بەرزکردۆتەوە، لە کۆپلە شیعرێکی شیعری (لێت نابمەوە) شاعیر دەڵێ:

دەزانی چۆن خۆشم ویستی؟
تۆ دەزانی کەی بوو خوێنمان
تێکەڵاوی یەکتری بوو و
لەخۆشەویستیدا سووتاین؟
گیانە بولبول لەکەیەوە چڵ دەناسێ
شاخ و بەفر
خاک و باران
لەکەیەوە یەک دەناسن؟
من هەر بۆ لای تۆ دێمەوە..

ئەم کۆپلەیەی سەرەوە جۆرێکە لە دیالۆگە شیعری ڕۆمانسییانە، گفتوگۆیەک لەنێوان خودی شاعیر و کەسی بەرامبەر دروست بووە، بە هەموو کەرستەیەکی ڕۆمانسییانە (وشە، خەیاڵ، وێنە، ئامانج)، لێرەدا بونیادی هەیکەلی شیعرەکە پتەوە، ئەندازەییە، ڕووگەیەکی درەوشاوەی لێ دیار دەکەوێ کە شاعیر لەم جۆرە دیالۆگانەدا سەرکەوتووە و دەست باڵاییشی وەرگرتووە..

لەهەشتەکان و نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوو، شاعیرانی کوردستانیش بەر ئەو هەڵمەتە نوێیەی شیعری نوێخوازی کەوتن کە لە ئەوروپاوە سەری هەڵدا بوو تازە گەیشتبووە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، ڕۆشنبیرانی کورد زیاتر کاریگەری شاعیرانی نوێخوازی عەرەبییان بەسەرەوە بوو کە ئاسانتر شیعرەکانیان لە ڕێگای گۆڤار و ڕۆژنامەکانەوە دەکەوتنە بەردەست، هەریەک لەشاعیرانی ئێمە بەجۆرە ستایلێک ڕوانینی خۆی لەسەر ئەو شەپۆلە نوێخوازیەدا دەردەبڕێ و شێوازی تایبەتیان هەڵدەبژارد و شیعریان پێدەنووسی، (نەژاد عەزیز سورمێ)ش وەک شاعیرێکی چاوکراوە و ڕۆشنبیرێکی بە ئەزموون تێکەڵ بەو تەوژمە نوێیەی شیعر بوو، بەڕاونینێکی تایبەتەوە مامەڵەی لەگەڵ بنەماو کەرستەکانی شیعری نوێخوازیدا دەکرد، لە فەزایەکی خاوێنەوە توانیویەتی لە ڕێگای کولتووری ڕەسەنی کوردییەوە بنیادی زمانی نوێ و ستایلە هزرییەکانی ئەنجام بدات، سەرەڕای ئەوەی کە ژمارەیەک لە شاعیرانی ئەو دەم زۆر سەرەڕۆیی و هەندێکشیان گومڕا ڕێگایان گرتەبەر، جۆرێکیان وەک گەمەیەکی ئەدەبی تەماشای دەکرد، هەشبوو ورد و زیرەکانە ڕەگاژۆی بنەما مەعریفییەکانی ببوون، یەکێک لەو شاعیرە کوردانەش (نەژاد عەزیز سورمێ)یە بەکەڵک وەرگرتن لە لۆژیکی شیعری تازەی جیهانیی توانی بەرگێکی نوێ بخاتە بەر دەقەکانی، ئەگەر تیشکێک بخەینەسەر هەر یەکێک لەو کەرستە سەرەکیانەی کەشیعری نوێی لێ دەخوڵقێ ئەوە ڕوون و ئاشکرا دەبینین کەرستەکان لە بونیادی هەر دەقێکی شاعیرمان لە جێگای خۆیدا و بەئەنجامی سەرکەوتووانەش بەکارهاتوون و تێیاندا دەسەڵاتی داهێنانی هەست و هزری وشیارانەی خۆی باڵادەست کردووە، بۆ نموونە (زمان) کە دەسەڵاتی یەکەمی شاعیرە لە شیعر، سەیر دەکەین لە ڕێگای زمانەکەیەوە، ماناکانی گەیاندۆتە کەناری ئارامی و هەر لەو ڕێگایەشەوە چێژ و شیرینیەکی بە ڕستەکان بەخشیوە، ئەمە ئەوە دەگەیەنێ شاعیر بە زمانێکی پەروەردەکراو چۆتە ناو گۆڕەپانی گەورەترین داهێنانی نووسین کە ئەویش (شیعرە).

لایەنێکی دیکەی تریش لە بەکارهێنانی پاراوی زمان لەلای شاعیر هەیە، ئەوەیە کە بە قووڵایی بیرو هۆشمەندییەوە قسەدەکا کە یەکێکە لە سیفەتە بنچینەییەکانی نووسینی دەقی نوێخواز، بەڵام قسەکان لەگەڵ هەمەچەشنی فۆرمەکان جۆرێک لە شەفافیەتی وشە و وێنەکان ئاسان و بەرچاو ڕووناک دیار دەکەون وەک ئەوەی لە تەوژمی ڕۆمانسدا بژی، بەڵام بە زمان و کەرستەیەکی سەردەمانە بنیادی قەسیدەکانی بکات، کە ئەمە بە حەقیقەت بلیمەتی دەسەڵاتی شاعیر دەردەخات، سەیری دەقی(تاڤگەی مەند) بکە چەند لە هزر قووڵە، بەڵام بەزمان چەند ساکار و جوان و شەفافە، شاعیر دەڵێ:

دونیا شەو بوو
کیژۆڵەیێ گۆنای گوڵی سپێدە بوو.
کیژۆڵەیێ چاوی گەشی
هێشتا ئاشنای تۆز و گەردی غوربەت نەبوو
لە شەوستانەوە دەهات،
دڵی گەورەی
خەمی گەورەی
دابووە کۆڵ و
بۆ شاری چراخان دەچوو..

(وێنەی شیعری) کە کەرستەیەکی دیکەی شیعرە، لە دەقەکانی شاعیردا جۆراوجۆرن، بەڵام هەر هەموو وێنە شیعرییەکان لەچوارچێوەی خەیاڵێکی فراوان و دەوڵەمەنددا وێنا کراون، یەکێک لەو جۆرە وێنانەی کە زیاتر دەبیندرێن، (دیالۆگە وێنەن) کە شاعیر جگە لە خودی خۆی، بەرامبەرەکەشی دەهێنێتە ناو بازنەی گفتوگۆکردنەکە و هەندێ جاریش خەڵکی دیکەش بەشداری پێدەکات، ئەوەتا لە شیعری (تۆ)دا بازنەیەکی سێ کەسی کێشاوە کە (من، تۆ، ئێوەن) و هەر یەکێکیشیان بە ئەکتیڤانە لە خوڵقاندنی حیواری وێنەکان بەشدارن:

تۆ.. ژانێکی تری ناخی ئەفسانەکانی
تۆ..
بۆ من:
تانەی چاوی

شەختەی ڕێگا
خانەی خەفەت
بۆ ئەوانیش:
پەیژەی نەشئە
تەنکاوی دەریا
هەواری ئاسوودەیی

ئەم جۆرە دیالۆگە هاوبەشە کە لەنێوان (من)ی قسەکەر و (تۆ)ی موخاتەب و (ئەو)ی ئامادەنەبوو پێک هاتوو تابلۆیەکی پڕشنگداری وێنەبییە، جۆرێکە لە فانتازیای دەوڵەمەندی چڕی خەیاڵ کە شاعیر پێوەی دیارە، حەز ناکات وێنەکان ڕاستەوخۆ لەنێوان خۆی و یەکێکی تر بێت و بەس، بەڵکو بازنەی تەمی خەیاڵی بۆ دەرەوەی فەزای بازنەکە ڕاپێچ کردووە، ئەوەش هێمای بالادەستی ئەو شاعیرانە دەسەلمێنێ کە بۆیان دەکرێ لە یەک دەقدا گوزارشتی گەورە لە ڕێگای خەیاڵی فراوانەوە دەربڕن و چڵ و پۆپی هۆشمەندی و ئامادەکاری عەقڵ و چەشنە هەمە جۆرەکانی مەعریفەی سەردەمانە بەکاربهێنین، بۆیە لە ڕووی بونیادگەری ئەو دەقەی سەرەوە سەیر دەکرێ وێنەکان جووڵەدارن، ئیستێتیکای جووڵەکان لە پڕشنگی وشەوە ئینجا هێما و مەبەست دەدەن بە خوێنەریان، وەک دەرکەوتووە هەر وێنەیەکی دەق ئەگەر ئیستێتیکی خوڵقابێ بە وێنەی ڕیتمداری چێژدار و پڕ لە وانەی عەقڵی لە قەڵەم دەدرێت، نموونەیەکی دیکەی وێنە ئیستێتیکییەکانی شاعیر لە شیعری (ئەم زریانە شێتە) دەخوێنینەوە:

هەناسەی من کزەبایە و قژی تۆش
ڕەوێ وشەی سرک
وەک ڕووباری گرتێبەر بوو،
خۆزگە لوتکە بەفرینەکان
دەورووژێنێ و ناورووژێنێ
(چراکان هەڵایساون
شەقام وەکو چاوی ئەستێرەکان
ڕوونە
عەشقی هەتاو
گیان لە خوێندا شەلاڵ دەکا...)

سەیری وشەکانی نێو ئەو قەسیدەیە بکەن {هەناسە، کزەبا، سرک، ڕووبار، گڕ، هەڵایسان، شەلاڵ، ئەتوێتەوە، هەڵدەگەڕێ، خلۆر دەبێتەوە، تل ئەداتەوە، تاودان..} ئەم وشانە هەر یەکێکیان وشەی جووڵەدارن و کردارێکی جووڵەکردن ئەنجام دەدەن، سەرئەنجام وشەکان وێنەی جووڵەدار درست دەکەن، واتا بنیادی ڕستەکان کە هەیکەلی تەواوی دەقەکەی لێ پێک هاتووە بریتین لە چەند وێنەیەکی بزاڤدار کە دەقێکی ئیستێتیکیان داوەتە خوێنەر، بونیادگەری کە سیمایەکی گەشی شیعری مۆدێرنیزمە، لەشیعری شاعیرمان بە وشیاری پەیڕەو کراوە، ئەگەر هەر وشەیەک لەو شیعرە بەجیا پارچە پارچە بکەی و پیتەکان پاشان وشە و ڕستەکانی شرۆڤەیەکی زمانەوانی بۆ بکەیت، دەبنین ئەندازەی زمانی تێدا بەکارهاتووە کە یەکەیەکی پێوەندیدار و پوخت و دروستی لێ دەرچووە، لە ڕووی ڕیتم و موزیک وەک مایسترۆیەک سەرکردایەتی تیپەکەی کردووە، بۆیە شیعرەکان بەگشتی بە ڕیتمی شیرین و مۆزیکایەکی ڕەسەنی کوردی گوێچکەی خوێنەر بە خۆتان ئاشنا دەکەن..

تەوەرێکی گرنگی دیوانی (تاڤگەی مەند و ئەوانی تر) کە شایستەی قسەکردنە لەسەری، بەکارهێنانی ئەفسانە و داستانە میللیەکانی میللەتانی ڕۆژهەڵاتانی ڕۆژهەڵاتە کە لەنێو دەقەکاندا جێگای خۆیان کردۆتەوە، هەر ئاماژەیەکی ئەفسانەیی، یان پاڵەوانێکی نێو داستانێکی ڕۆژهەڵات، تەوزیف کردنە بۆ مەبەستێکی شاعیر، گرنگی تەوزیف کردنیان لە دەقدا فەزای قەسیدە فراوانتر دەکات و پێوەندییە مەعریفییەکان زیاتر بەیەک دەبەستێتەوە کە لەم کردارە شیعرییەدا جوانکاری لە بونیادی دەق دەردەکەوێ کە هەر شاعیرێک بتوانێ جوانکاری لە قەسیدە بەرهەم بهێنێ مانای ئەوەیە ئەزموونی ڕۆشنبیری و ئەدەبییەکەی وەک پێویستە، فەزای شیعری نوێخوازی بێ سنوورە، بۆیە شاعیرانی نوێخوازیش دەبێ لە ئاست ئەو فراوانییە هەڵگری چەمکی جۆراوجۆری زانست و مەعریفەبن، ئەوەتا لە دەقی (خەون) سەیرکەن چۆن فەزایەکە هێندە کراوەیە بە قەد خەیاڵێکی وەنەوشەیی شەوانی شاعیران والایە:

(شەو) لەژێر لێفەی هەورەکان ئارامی گرتووە..
ئاوازی باران پروشان..
شازادە چاوی بە کرێوە ڕشتووە..
قامیشی لێواری (ئابزۆ)ی پۆشیوە..
بەخشلی پەرستگای پایزی (ئینەننا) خەملیوە..